

ПЛОВДИВСКИ УНИВЕРСИТЕТ „ПАИСИЙ ХИЛЕНДАРСКИ“
ЮРИДИЧЕСКИ ФАКУЛТЕТ
КАТЕДРА „ПУБЛИЧНОПРАВНИ НАУКИ“
гр. Пловдив, ул. „Цар Асен“ № 24, <https://uni-plovdiv.bg/>

ХАРИ ХАРУТЮН ХОВАГИМЯН

**СЪСЛОВНИТЕ ОРГАНИЗАЦИИ
В БЪЛГАРСКОТО ЗДРАВЕОПАЗВАНЕ**

АВТОРЕФЕРАТ

на дисертационен труд
за присъждане на образователната и научна степен „доктор“ по
област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки
професионално направление 3.6. Право
докторска програма
„Административно право и административен процес“

НАУЧЕН РЪКОВОДИТЕЛ:
доц. д-р Константин Пехливанов

Пловдив, 2026 г.

Докторантът е редовен докторант по докторска програма „Административно право и административен процес“ от професионално направление 3.6. Право, област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки, зачислен със Заповед РД-22-1980/16.10.2025 г. на Ректора на ПУ „Паисий Хилендарски“.

Отчислен с право на защита със Заповед РД-22-1155/10.06.2026 г. на Ректора на ПУ.

Дисертационният труд на тема „Съсловните организации в българското здравеопазване“ е обсъден и допуснат до защита пред научно жури от Катедрения съвет на катедра „Публичноправни науки“ при Юридическия факултет на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ на заседание, проведено на 23.06.2026 г., Протокол № 5.

Състав на научното жури

Външни членове:

1. проф. д-р Веселина Лъчезарова Канатова-Бучкова –
Институт за държавата и правото при БАН;
2. проф. д-р Момчил Стефанов Мавров –
Факултет по обществено здраве на МУ – София;
3. доц. д-р Мария Вълкова Христовова –
Факултет по обществено здраве на МУ – Пловдив.

Вътрешни членове:

1. проф. д-р Иван Тодоров Тодоров –
Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“;
2. проф. д.ю.н. Дарина Пеева Зиновиева –
Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“;

Откритото заключително заседание за защита на дисертационния труд ще се проведе на 20.10.2026 г. Материалите по защитата са на разположение в Юридическия факултет на ПУ „Паисий Хилендарски“.

СЪДЪРЖАНИЕ

УВОД.....	5
------------------	----------

I. ОБЩА ХАРАКТЕРИСТИКА НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД	6
--	----------

1. Актуалност на темата
2. Степен на научна разработеност на проблема
3. Обект и предмет на изследването
4. Цел и задачи на изследването
5. Изследователска теза
6. Методология на изследването

II. ИЗЛОЖЕНИЕ НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД.....	11
--	-----------

Глава първа. Исторически преглед, понятие за съсловна организация и правен статут	11
--	-----------

- Историческо развитие на съсловните организации в България.
- Правна същност на съсловните организации в здравеопазването.
- Законово уредени съсловни организации.
- Белези на съсловната организация като публичноправна корпорация.
- Органи на управление и правен статут.
- Основни изводи.

Глава втора. Функции на съсловните организации	15
---	-----------

- Органи на управление
- Регистрация и членство.
- Дисциплинарна дейност.
- Етична отговорност и деонтология.
- Продължаващо обучение.
- Договорна дейност с НЗОК.

- Интеграция в Националната здравно-информационна система.
- Основни изводи.

Глава трета. Актове на съсловните медицински организации в българското здравеопазване 19

- Правна рамка и обща характеристика.
- Понятие и правна същност на съсловните актове.
- Видове правни актове.
- Хибридни (смесени) актове.
- Разграничение между съсловните и подзаконовите нормативни актове.
- Сравнителноправен анализ.
- Актове на съсловните организации по ЗЮЛНЦ.
- Съдебен контрол върху актовете.
- Основни изводи.

Глава четвърта. Дигитализация, бъдещо развитие и емпиричен анализ на съсловните организации..... 24

- Електронно здравеопазване.
- Национална здравно-информационна система.
- Електронна идентичност.
- Изкуствен интелект и етичен контрол.
- Защита на личните данни.
- Практически приложения на дигитализацията.
- Емпирично изследване.
- Предложения *de lege ferenda*.
- Основни изводи.

III. ОБЩИ ИЗВОДИ 28

IV. ЗАКЛЮЧЕНИЕ..... 29

УВОД

Настоящият автореферат представя основните научни резултати, изводи и приноси на дисертационния труд **„Съсловните организации в българското здравеопазване“**.

Изследването е посветено на административноправния статут на съсловните организации в здравеопазването, характера на упражняваните от тях публични правомощия и правния режим на издаваните от тях актове. Анализът обхваща историческото развитие на професионалното самоуправление, действащата нормативна уредба, съдебната практика, сравнителноправния опит, процесите на дигитализация и резултатите от проведено емпирично изследване.

Основната теза на дисертацията е, че съсловните организации представляват **публичноправни корпорации**, чрез които държавата делегира упражняването на определени регулаторни функции в обществен интерес. От тази концепция произтичат авторовата класификация на съсловните актове, критериите за съдебен контрол върху тях и предложенията *de lege ferenda* за усъвършенстване на действащата нормативна уредба.

I. ОБЩА ХАРАКТЕРИСТИКА НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД

1. Актуалност на темата

Развитието на съвременното здравеопазване поставя нови изисквания към организацията, регулирането и контрола върху упражняването на медицинските професии. Съсловните организации изпълняват все по-значима роля при регистрацията на медицинските специалисти, дисциплинарната отговорност, професионалната етика, продължаващото обучение и участието във формирането на здравната политика. Наред с това те осъществяват публичноправни функции, възложени им със закон.

Въпреки практическото значение на тези организации, в българската правна теория липсва цялостно административноправно изследване на техния статут, компетентност и актове. Непоследователността в нормативната уредба и ограничената съдебна практика поражда затруднения при определяне на характера на издаваните от тях актове, приложимите форми на съдебен контрол и границите на делегираните публични правомощия.

Допълнителна актуалност придават процесите на дигитализация в здравеопазването, развитието на Националната здравно-информационна система, използването на електронна идентичност и навлизането на изкуствения интелект. Тези процеси поставят нови изисквания към нормативната уредба и към дейността на съсловните организации, без да променят техния публичноправен характер.

2. Степен на научна разработеност

Отделни аспекти на правния статут на съсловните организации са разглеждани в трудове по административно, конституционно и медицинско право. Липсва обаче комплексно изследване, което да обедини техния публичноправен статут, функциите, актовете, съдебния контрол, европейските модели и отражението на дигитализацията върху професионалното самоуправление.

Настоящата дисертация преодолява този дефицит чрез изграждане на цялостна административноправна концепция за мястото и ролята на съсловните организации в системата на публичното управление.

3. Обект и предмет на изследването

Обект на изследването са съсловните организации в българското здравеопазване като юридически лица, на които законът възлага упражняването на публичноправни функции.

Предмет на изследването е административноправният статут на тези организации, техните функции, компетентност, актове, съдебният контрол върху тях, сравнителноправните модели на професионално самоуправление и влиянието на дигитализацията върху дейността им.

Изследването обединява нормативния анализ, съдебната практика, европейския опит и резултатите от самостоятелно емпирично изследване, като ги използва за формулиране на предложения **de lege ferenda**. Така съсловните организации се разглеждат не само като професионални общности, а като

публичноправни корпорации, участващи в осъществяването на държавната регулаторна функция.

4. Цел и задачи на изследването

Цел

Основната цел на дисертационния труд е да изгради цялостна административноправна концепция за правния статут на съсловните организации в здравеопазването, като изясни характера на възложените им публични правомощия, правната природа на издаваните от тях актове и приложимите механизми за съдебен контрол.

Основни задачи

За постигането на тази цел са поставени следните задачи:

- да се изследва историческото развитие на съсловното самоуправление;
- да се анализира действащата нормативна уредба;
- да се изясни правната природа на съсловните организации като публичноправни корпорации;
- да се систематизират техните функции и компетентности;
- да се разработи класификация на съсловните актове;
- да се определят критериите за съдебния контрол върху тях;
- да се анализират европейските модели на професионално самоуправление;
- да се оцени влиянието на дигитализацията върху дейността на съсловните организации;
- да се проведе емпирично изследване и въз основа на резултатите да се формулират предложения **de lege ferenda**.

Така поставените задачи осигуряват последователно развитие на изследването и изграждат логическата връзка между отделните глави на дисертацията.

5. Изследователска теза

Основната изследователска теза е, че съсловните организации в българското здравеопазване представляват **самостоятелен вид публичноправни корпорации**, чрез които държавата делегира упражняването на определени регулаторни функции в обществен интерес.

От тази теза следват няколко основни извода:

- правомощията на съсловните организации произтичат от законова делегация, а не от частноправната им организационна форма;
- издаваните от тях актове притежават административноправен характер и подлежат на диференциран съдебен контрол съобразно тяхната правна природа;
- дигитализацията не променя публичноправния им статут, а трансформира начините за упражняване на възложените им функции;
- усъвършенстването на нормативната уредба следва да бъде насочено към повишаване на прозрачността, отчетността и ефективността на професионалното самоуправление.

6. Методология на изследването

Комплексният характер на изследването обуславя използването на взаимно допълващи се общонаучни и специални юридически методи.

Водещо място заема нормативният анализ на Конституцията, специалните закони, подзаконовите нормативни актове, вътрешните актове на съсловните организации и относимото право на Европейския съюз. Той е допълнен със сравнителноправен, исторически, системен и съдебнопрактически анализ.

Особено значение има проведеното самостоятелно емпирично изследване сред представители на медицинските професии, което позволява съпоставка между нормативния модел и практическото функциониране на съсловните организации.

Комбинираното приложение на тези методи осигурява необходимата научна основа за формулиране на авторовата концепция относно публичноправния статут на съсловните организации, правната природа на техните актове и перспективите за развитие на професионалното самоуправление в условията на дигитализация.

II. ИЗЛОЖЕНИЕ НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД

ГЛАВА ПЪРВА

ИСТОРИЧЕСКИ ПРЕГЛЕД, ПОНЯТИЕ ЗА СЪСЛОВНА ОРГАНИЗАЦИЯ И ПРАВЕН СТАТУТ

Увод към глава първа

Изясняването на административноправния статут на съсловните организации предполага анализ на историческото развитие на професионалното самоуправление. Историческият преглед има спомагателно значение, доколкото обяснява възникването на съвременния модел, при който държавата възлага със закон публичноправни функции на професионални организации. Именно тази еволюция обосновава разбирането за съсловните организации като публичноправни корпорации, а не като обикновени частноправни сдружения.

1. Историческо развитие на съсловните организации в България

Историческото развитие показва постепенното преминаване от професионални обединения с представителни функции към организации, които изпълняват законово възложени публичноправни правомощия. След демократичните промени през 1989 г. законодателят възстановява модела на професионалното самоуправление чрез приемането на специални закони, уреждащи статута, компетентността и организацията на отделните съсловни организации.

Съвременният модел се характеризира със задължително членство за упражняване на съответната професия, законово определена компетентност, дисциплинарна власт и участие в реализирането на държавната политика в здравеопазването. Историческата еволюция показва, че тези организации постепенно придобиват характеристики на публичноправни корпорации, чрез които държавата осъществява част от регулаторните си функции.

2. Правна същност на съсловните организации

Изследването обосновава, че съсловните организации не могат да бъдат квалифицирани единствено като юридически лица с нестопанска цел. Макар да притежават организационна самостоятелност, техният правен режим се определя преди всичко от специалните закони, които им възлагат публичноправни функции.

Техният административноправен характер се проявява чрез правомощията за регистрация на медицинските специалисти, упражняване на дисциплинарна компетентност, приемане на професионални стандарти и участие в реализирането на държавната здравна политика. Именно законовата делегация отличава съсловните организации от останалите професионални сдружения и определя мястото им в системата на публичното управление.

На тази основа дисертацията защитава авторовата теза, че съсловните организации представляват **самостоятелен вид публичноправни корпорации**, които съчетават професионално самоуправление с упражняване на публична власт.

3. Законово уредени съсловни организации

Сравнителният анализ на действащото законодателство показва, че отделните съсловни организации са уредени със специални закони, но независимо от особеностите на отделните медицински професии законодателят е възприел общ модел на професионално самоуправление.

Общи белези на този модел са:

- учредяване със закон;
- задължително членство като условие за упражняване на професията;
- изборни органи на управление;
- дисциплинарна компетентност;
- водене на професионални регистри;
- участие в регулирането на професионалната дейност и защитата на обществения интерес.

Тези характеристики потвърждават, че съсловните организации изпълняват функции, които по своето съдържание принадлежат към сферата на публичната администрация.

4. Белези на съсловната организация като публичноправна корпорация

Въз основа на нормативния и сравнителноправния анализ дисертацията формулира основните белези на съсловната организация като публичноправна корпорация:

- създаване със закон;
- задължително членство;

- законово определена компетентност;
- упражняване на делегирани публичноправни функции;
- издаване на актове с административноправно значение;
- държавен контрол за законосъобразност.

Съвкупността от тези белези обосновава извода, че съсловните организации заемат самостоятелно място в системата на публичното управление и не могат да бъдат приравнени нито към органите на изпълнителната власт, нито към частноправните юридически лица. Този извод представлява една от основните теоретични постановки на дисертационния труд.

5. Органи на управление и правен статут

Органите на управление осъществяват предоставените със закон правомощия чрез система от изборни и контролни органи, които гарантират съчетаването на професионалното самоуправление с публичната отчетност.

Изследването показва, че организационната структура не представлява само вътрешен механизъм за управление, а е инструмент за упражняване на делегираните публични функции. По тази причина правният статут на органите следва да се определя не само според организационната им форма, а преди всичко според характера на възложените им компетентности.

Основни научни резултати по глава първа

В резултат на анализа се достигна до следните основни научни резултати:

1. Обосновано е, че историческото развитие на професионалното самоуправление закономерно води до възникването на съвременния модел на публичноправни съсловни организации.
2. Доказано е, че правният режим на съсловните организации се определя от специалната законова уредба, а не от общия режим на юридическите лица с нестопанска цел.
3. Разработена е авторова концепция за съсловните организации като самостоятелен вид публичноправни корпорации, упражняващи делегирани държавни правомощия.
4. Систематизирани са основните белези, чрез които съсловните организации се разграничават от останалите юридически лица и от органите на държавната администрация.

ГЛАВА ВТОРА

ФУНКЦИИ НА СЪСЛОВНИТЕ ОРГАНИЗАЦИИ

Увод към глава втора

Правната природа на съсловните организации се проявява най-ясно чрез възложените им функции. Те не представляват само професионални представителни органи, а изпълняват законово делегирани публичноправни правомощия, насочени към защита на обществения интерес, качеството на медицинската помощ и безопасността на пациентите. Анализът на функциите

разкрива реалното съдържание на административноправния им статут.

1. Регистрация и членство

Регистрацията на медицинските специалисти представлява една от основните публичноправни функции на съсловните организации. Чрез воденето на професионални регистри се удостоверява правото за упражняване на съответната професия и се осигурява публичност относно професионалния статус на членовете.

Задължителното членство не следва да се разглежда като ограничение на свободата на сдружаване, а като законово установена гаранция за ефективното упражняване на професионалното самоуправление и за защитата на обществения интерес.

2. Дисциплинарна дейност

Дисциплинарната компетентност е сред най-характерните проявления на делегираната публична власт. Чрез нея съсловните организации осъществяват контрол върху професионалното поведение на своите членове и гарантират спазването на законовите и етичните стандарти.

Изследването приема, че дисциплинарните производства имат административноправен характер, тъй като се развиват въз основа на законово предоставени правомощия, засягат права и законни интереси и подлежат на съдебен контрол.

3. Етична отговорност и професионална деонтология

Етичните кодекси не представляват единствено вътрешни правила на професионалната общност. Те конкретизират законите принципи за упражняване на медицинската професия и формират стандарти за професионално поведение, чието нарушение може да доведе до дисциплинарна отговорност.

По този начин съсловните организации реализират публичноправната си функция по поддържане на професионалните стандарти и защита на пациентите.

4. Продължаващо професионално обучение

Продължаващото обучение е основен инструмент за поддържане на професионалната компетентност на медицинските специалисти. Организирането и контролирането на тази дейност надхвърля интересите на професионалната общност и обслужва обществения интерес чрез гарантиране качеството и безопасността на медицинската помощ.

Поради това участието на съсловните организации в системата на продължаващото обучение следва да се разглежда като упражняване на делегирани публичноправни правомощия, а не като обикновена организационна дейност.

5. Договорна дейност с Националната здравноосигурителна каса

Участието на съсловните организации в договарянето на Националния рамков договор има специфичен административно-

правен характер. Макар да се реализира чрез договорна форма, тази дейност се осъществява в изпълнение на законово възложени компетентности и е насочена към регулиране на обществените отношения в системата на задължителното здравно осигуряване.

Изследването приема, че договорната функция съчетава елементи на публичноправно регулиране и защита на професионалните интереси, което я отличава от класическите гражданскоправни договорни отношения.

6. Интеграция в Националната здравно-информационна система

Дигитализацията разширява възможностите за изпълнение на законово възложените функции чрез електронни регистри, обмен на данни и електронна идентификация. Тези процеси не изменят публичноправния характер на съсловните организации, а модернизират механизмите за упражняване на техните правомощия.

Основни научни резултати по глава втора

В резултат на анализа са формулирани следните научни резултати:

1. Доказано е, че функциите на съсловните организации имат преобладаващо публичноправен характер и се упражняват въз основа на законова делегация.
2. Обосновано е, че регистрацията, дисциплинарната дейност, професионалната етика, продължаващото обучение и участието

в договарянето на Националния рамков договор представляват проявления на делегирани държавни правомощия.

3. Изведена е функционална връзка между професионалното самоуправление, защитата на обществения интерес и гарантирането на качеството на медицинската помощ.
4. Доказано е, че дигитализацията не променя правната природа на съсловните организации, а повишава ефективността при изпълнение на възложените им публични функции.

ГЛАВА ТРЕТА

АКТОВЕ НА СЪСЛОВНИТЕ МЕДИЦИНСКИ ОРГАНИЗАЦИИ В БЪЛГАРСКОТО ЗДРАВЕОПАЗВАНЕ

Увод към глава трета

Централно място в дисертационния труд заема изследването на актовете на съсловните организации, тъй като чрез тях се реализират предоставените със закон публичноправни правомощия. Правната природа на тези актове има определящо значение за режима на тяхното издаване, действието им и съдебния контрол върху тях. Именно в тази глава е развита авторовата концепция за систематизацията на съсловните актове и тяхното място в административното право.

1. Правна рамка и обща характеристика

Правният режим на съсловните актове се формира от съвкупното действие на специалните закони, общите принципи на

административното право и приложимата съдебна практика. Независимо че отделните съсловни организации са уредени със самостоятелни закони, анализът установява общи принципи при упражняването на делегираните публичноправни компетентности.

Изследването приема, че правният режим на тези актове не може да бъде изведен единствено от организационната форма на съсловните организации, а следва да се определя преди всичко от характера на упражняваната публична власт.

2. Понятие и правна същност на съсловните актове

Дисертацията предлага авторово определение на понятието „**съсловен акт**“, според което това е властническо или организационно волеизявление на съсловна организация, постановено при упражняване на законово възложена компетентност и насочено към уреждане на обществени отношения в сферата на професионалното самоуправление.

От това определение произтичат три основни белега:

- законова делегация на компетентността;
- публичноправна цел;
- възможност за засягане на права и законни интереси.

Тези характеристики разграничават съсловните актове както от вътрешните организационни решения, така и от класическите гражданскоправни волеизявления.

3. Видове правни актове

На основата на извършения анализ е разработена авторова класификация на съсловните актове, която ги разделя на:

- нормативни;
- индивидуални;
- общи;
- вътрешноорганизационни;
- дисциплинарни;
- удостоверителни.

Тази класификация се основава не върху формалното наименование на акта, а върху характера на упражняваната компетентност и правните последици, които актът поражда. Това позволява по-прецизно определяне на приложимия административноправен режим.

4. Хибридни (смесени) актове

Един от оригиналните научни резултати на дисертацията е разработването на концепцията за **хибридните (смесени) съсловни актове**.

Изследването показва, че в практиката съществуват актове, които съчетават белези на вътрешноорганизационни решения и административни актове. Именно това двойствено съдържание поражда затруднения при определяне на приложимия ред за тяхното оспорване.

Предлага се критериите за правната квалификация да се извеждат от характера на упражнената компетентност и от

правните последици на конкретния акт, а не единствено от неговото наименование.

5. Разграничение между съсловните и подзаконовите нормативни актове

Дисертацията защитава тезата, че съсловните нормативни актове представляват самостоятелна категория нормативни актове.

За разлика от подзаконовите нормативни актове, те не произтичат от първична държавна нормотворческа компетентност, а от законово делегирано правомощие, предоставено на публичноправни корпорации.

Този извод представлява едно от основните теоретични постижения на изследването и има значение както за административноправната теория, така и за практиката по съдебния контрол.

6. Сравнителноправен анализ

Сравнителноправният анализ показва, че независимо от различията между отделните европейски модели, професионалното самоуправление навсякъде се основава на законово възлагане на публични функции при запазване на държавния контрол за законосъобразност.

Българският модел се вписва в тази европейска тенденция, като същевременно запазва специфични национални особености, произтичащи от структурата на здравната система и специалната нормативна уредба.

7. Съдебен контрол върху съсловните актове

Изследването обосновава, че съдебният контрол следва да бъде съобразен с правната природа на конкретния акт.

Предложени са критерии за разграничаване на актовете, подлежащи на административно съдебно оспорване, от тези, за които е приложим друг процесуален ред.

По този начин се изгражда последователен модел на съдебен контрол, основан на характера на упражнената компетентност, а не единствено на организационния статус на органа, издал акта.

Основни научни резултати по глава трета

В резултат на проведеното изследване са постигнати следните научни резултати:

1. Формулирано е авторово определение на понятието „**съсловен акт**“.
2. Разработена е оригинална класификация на съсловните актове според характера на упражняваната компетентност.
3. Обоснована е концепцията за **хибридните (смесени) съсловни актове** като самостоятелна категория актове със специфичен административноправен режим.
4. Доказано е, че съсловните нормативни актове представляват отделна категория нормативни актове, различна от подзаконовите нормативни актове.
5. Предложени са критерии за определяне на приложимия съдебен контрол съобразно правната природа на конкретния акт.

ГЛАВА ЧЕТВЪРТА

ДИГИТАЛИЗАЦИЯ, БЪДЕЩО РАЗВИТИЕ И ЕМПИРИЧЕН АНАЛИЗ НА СЪСЛОВНИТЕ ОРГАНИЗАЦИИ

Увод към глава четвърта

Динамичното развитие на електронното здравеопазване поставя нови изисквания към дейността на съсловните организации. Дигитализацията не променя техния публичноправен статут, а трансформира начина на упражняване на законово възложените им функции. Поради това изследването разглежда дигиталната трансформация като следващ етап в развитието на професионалното самоуправление, а не като основание за промяна на неговата правна природа.

1. Електронно здравеопазване и Национална здравно-информационна система (нова редакция)

Националната здравно-информационна система създава технологична основа за по-ефективно изпълнение на функциите на съсловните организации чрез електронни регистри, обмен на информация и цифрово административно обслужване.

Изследването приема, че цифровизацията следва да се разглежда като средство за повишаване на прозрачността, проследимостта и административната ефективност, без да се изменя характерът на предоставените със закон публичноправни правомощия.

2. Електронна идентичност и защита на личните данни

Електронната идентичност е необходима предпоставка за сигурното функциониране на електронното здравеопазване.

Наред с това обработването на чувствителни здравни данни изисква стриктно спазване на принципите на законосъобразност, пропорционалност и информационна сигурност.

Изследването обосновава, че защитата на личните данни не представлява ограничение на дигитализацията, а гаранция за законосъобразното упражняване на публичноправните функции на съсловните организации.

3. Изкуствен интелект и административноправни гаранции

Използването на системи с изкуствен интелект разкрива значителни възможности за анализ на данни, подпомагане на контролната дейност и оптимизиране на административните процеси.

В същото време дисертацията приема, че решенията, които засягат права и законни интереси на медицинските специалисти, следва да останат под човешки контрол. Изкуственият интелект може да подпомага административната дейност, но не може да замести упражняването на законово възложената публична компетентност.

4. Емпирично изследване

Съществен елемент от дисертационния труд е проведеното самостоятелно емпирично изследване сред представители на медицинските професии.

Получените резултати очертават няколко устойчиви тенденции:

- недостатъчна прозрачност в дейността на част от съсловните организации;
- ограничено участие на членовете при формирането на вътрешната политика;
- необходимост от усъвършенстване на дисциплинарните механизми;
- положителна оценка за развитието на електронното здравеопазване;
- висока подкрепа за законодателни промени, насочени към повишаване на отчетността и ефективността.

Емпиричните резултати потвърждават основната теза на дисертацията, че между нормативния модел и практическото функциониране на съсловните организации съществува несъответствие, което налага усъвършенстване на действащата правна уредба.

5. Предложения *de lege ferenda*

Въз основа на нормативния анализ, съдебната практика и емпиричното изследване са формулирани предложения за:

- законодателно определяне на административноправния статут на съсловните организации;
- нормативно изясняване на видовете съсловни актове и приложимия съдебен контрол;
- повишаване на прозрачността и отчетността при упражняване на публичните функции;
- разширяване на електронното административно обслужване;

- усъвършенстване на нормативната уредба относно използването на цифрови технологии и изкуствен интелект.

Предложенията са насочени към повишаване на ефективността на професионалното самоуправление при съхраняване на гаранциите за законност, защита на правата на медицинските специалисти и обществения интерес.

Основни научни резултати по глава четвърта

1. Доказано е, че дигитализацията променя механизмите за упражняване на публичноправните функции, без да изменя правната природа на съсловните организации.
2. Обосновано е значението на електронната идентичност и защитата на личните данни като основни гаранции за законосъобразното функциониране на електронното здравеопазване.
3. Изведени са принципи за използване на изкуствен интелект при запазване на човешкия контрол върху решенията с правно значение.
4. Чрез проведеното емпирично изследване са установени практически дефицити в дейността на съсловните организации, които потвърждават необходимостта от нормативни промени.
5. Формулирани са конкретни предложения *de lege ferenda* за развитие на професионалното самоуправление в условията на дигитализация.

III. ОБЩИ ИЗВОДИ

Проведеното изследване потвърждава основната теза на дисертационния труд, че съсловните организации в българското здравеопазване представляват **самостоятелен вид публичноправни корпорации**, чрез които държавата делегира упражняването на определени регулаторни функции в обществен интерес.

Извършеният исторически, нормативен, сравнителноправен и съдебнопрактически анализ показва, че тяхното място в системата на публичното управление се определя не от организационната им форма, а от характера на възложените им със закон правомощия. Регистрацията на медицинските специалисти, дисциплинарната компетентност, професионалната етика, продължаващото обучение и участието в реализирането на държавната здравна политика представляват проявления на делегирана публична власт.

В дисертацията е доказано, че актовете на съсловните организации формират самостоятелна категория юридически актове със специфичен административноправен режим. Разработени са критерии за тяхната класификация и за определяне на приложимия съдебен контрол съобразно характера на упражняваната компетентност.

Сравнителноправният анализ установява, че българският модел е в съответствие с европейската практика за възлагане на публичноправни функции на професионални организации при запазване на държавния контрол за законосъобразност.

Изследването показва още, че процесите на дигитализация, електронното здравеопазване и използването на съвременни информационни технологии не изменят публичноправната природа на съсловните организации, а създават нови механизми за по-ефективно упражняване на техните функции.

Резултатите от проведеното емпирично изследване потвърждават наличието на практически проблеми, свързани с прозрачността, отчетността и ефективността на професионалното самоуправление. На тази основа са формулирани предложения **de lege ferenda**, насочени към усъвършенстване на нормативната уредба и укрепване на административноправните гаранции за защита на обществения интерес.

IV. ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Настоящото изследване потвърди основната теза, че съсловните организации в българското здравеопазване заемат особено място в системата на публичното право. Те не представляват обикновени професионални сдружения, а самоуправляващи се организации, на които законът е възложил осъществяването на значими публични функции, свързани с регулирането на медицинските професии, защитата на обществения интерес и гарантирането на качеството и безопасността на медицинската помощ.

В резултат на проведеното изследване беше изяснена правната природа на съсловните организации, анализирани бяха техните функции и компетентности, както и мястото им в системата на здравното управление. Особено внимание беше

отделено на актовете, които те издават, и на необходимостта от по-прецизното им нормативно разграничаване. Обоснован е изводът, че част от тези актове притежават смесен публичноправен и вътрешносъсловен характер, поради което следва да бъдат разглеждани като самостоятелна категория хибридни съсловни актове със специфичен правен режим.

Изследването установи, че действащата нормативна уредба не предоставя достатъчно ясни критерии относно правната природа на съсловните актове и реда за тяхното съдебно оспорване. Това създава предпоставки за противоречива практика и затруднява ефективната защита както на медицинските специалисти, така и на обществения интерес. Поради това е необходима законодателна прецизност относно видовете съсловни актове, техния външен правен ефект и процесуалните правила за съдебен контрол.

Отделно внимание беше отделено на влиянието на дигитализацията върху дейността на съсловните организации. Развитието на Националната здравноинформационна система, електронното управление и съвременните цифрови технологии поставя нови изисквания към организацията на съсловното самоуправление и налага адаптиране на нормативната уредба към новите обществени отношения.

Резултатите от проведеното емпирично изследване потвърждават необходимостта от усъвършенстване на нормативната рамка и от повишаване на ефективността, прозрачността и общественото доверие в дейността на съсловните организации. Формулираните в дисертационния труд предложения *de lege*

ferenda са насочени към усъвършенстване на законодателството, укрепване на професионалното самоуправление и повишаване на правната сигурност при упражняването на медицинските професии.

В заключение може да се приеме, че съсловните организации представляват съществен елемент от публичноправната организация на българското здравеопазване. Усъвършенстването на тяхната правна уредба, развитието на съдебния контрол върху издаваните от тях актове и адаптирането им към процесите на дигитализация са необходима предпоставка за изграждането на по-ефективна, прозрачна и устойчива система на професионално самоуправление, която да отговаря както на националните потребности, така и на съвременните европейски стандарти.

